

บทที่ 3

วิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology)

เป้าหมายอันเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ การหาคำตอบที่เป็นผลผลิตของการวิจัย เป็นการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยองค์การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ซึ่งกำหนดวิธีวิทยาการวิจัยในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก และเมื่อได้ร่างกฎหมายต้นแบบแล้วได้ทำการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะให้การวิพากษ์ผลการวิจัยซึ่งคำวิพากษ์นี้ได้นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต้นแบบให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยมีรายละเอียดแต่ละวิธีวิทยาการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) กำหนดวิธีวิทยาการวิจัยไว้ 2 วิธี คือ

1.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary research)

การวิจัยเอกสาร เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เป็น หลักการ แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายไทยและต่างประเทศ โดยเอกสารที่ศึกษาเป็นเอกสารข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) และทุติยภูมิ (Secondary data) ประกอบด้วย หนังสือ ตำรา รายงานวิจัย บทความ คำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญ และเอกสารอื่น ๆ จากแหล่งต่าง ๆ เช่น หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีปทุม ห้องสมุดสถาบันพระปกเกล้า สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ และค้นคว้าจากสื่อออนไลน์ (Internet) โดยมีสาระสำคัญของเอกสาร ประกอบด้วย

1) ทฤษฎี หลักการ ที่เกี่ยวข้อง

- (1) ทฤษฎีว่าด้วยการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- (2) ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน
- (3) หลักประชาธิปไตย

- (4) หลักการแบ่งแยกอำนาจ
- (5) หลักนิติรัฐ (Legal State)
- (6) หลักนิติธรรม (Rule of law)
- (7) หลักความคุ้มค่า (Cost-Effectiveness or Economy)
- (8) หลักประโยชน์สาธารณะ (Public Interest)
- (9) หลักสิทธิและเสรีภาพ (Right and Liberty) ของประชาชน
- (10) หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

2) กฎหมายไทย

ในการศึกษาและวิจัยเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมกับประเทศไทยในการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายจะมีกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (1) พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475
- (2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475
- (3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
- (4) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ชั่วคราว) พุทธศักราช 2490
- (5) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
- (6) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495
- (7) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502
- (8) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
- (9) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515
- (10) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517
- (11) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519
- (12) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520
- (13) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521
- (14) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534
- (15) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
- (16) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
- (17) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549
- (18) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
- (19) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

(20) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

(21) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561

3) กฎหมายต่างประเทศ

(1) The Basic Law of the Federal Republic of Germany 1949

(2) German Judiciary Act 1970

(3) The Law of Federal Constitutional Court of Germany 1951

(4) Constitution de la Ve République French 1946

(5) Constitution de la Ve République French 1958

(6) United States Constitution 1788

(7) Déclaration des droits de l'homme et du citoyen 1789

ข้อมูลเอกสารในการวิจัยนี้ ใช้การทบทวนวรรณกรรม และการสังเคราะห์เพื่อให้ได้รูปแบบขององค์การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายสำหรับประเทศไทย

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์เชิงสนทนาเชิงลึกประชากรสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ได้ โดยมีประเด็นสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้นประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ประชากรสัมภาษณ์เชิงลึก

ประชากรในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นความคิดเห็นของประชากรสัมภาษณ์ที่นำไปใช้ในการวิเคราะห์ซึ่งการวิจัยนี้ได้กำหนดประชากรสัมภาษณ์โดยแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ จำนวน 11 คน คือ

(1) กลุ่มผู้จัดทำรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ ภายใต้เจตจำนงขององค์กรผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญในแต่ละช่วงเวลา ประชากรสัมภาษณ์จำนวน 4 คนประกอบด้วย

- สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จำนวน 1 คน

- สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จำนวน 1 คน

- คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จำนวน 1 คน

- กรรมการฝ่ายรัฐสภา จำนวน 1 คน

(2) กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้หลักการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ของศาลรัฐธรรมนูญ ในปี พ.ศ. 2540 จำนวน 2 คน ได้แก่

- ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือตัวแทน จำนวน 1 คน
- เลขาธิการของศาลรัฐธรรมนูญหรือตัวแทน จำนวน 1 คน

(3) กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการตามผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 3 คน ได้แก่

- เจ้าหน้าที่ในองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ จำนวน 1 คน
- เจ้าหน้าที่ในองค์กรฝ่ายบริหาร จำนวน 1 คน
- เจ้าหน้าที่ในองค์กรฝ่ายตุลาการ จำนวน 1 คน

(4) กลุ่มนักวิชาการกฎหมายมหาชน

นักวิชาการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหลักกฎหมายมหาชนและหลักรัฐศาสตร์การเมืองจำนวน 2 คน

2) ประเด็นสัมภาษณ์

เหตุผลที่ต้องทำการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ได้ให้ข้อคิดเห็นในทางวิชาการและจากประสบการณ์ของแต่ละท่านที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเอกสารให้ได้คำตอบในเรื่ององค์กรควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่จะนำไปใช้ในการจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยองค์กรควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ซึ่งการวิจัยได้กำหนดประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก 7 ประเด็น ดังต่อไปนี้

(1) ความหมายในทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน หลักประชาธิปไตย หลักกฎหมายมหาชนและหลักการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

(2) ความจำเป็นที่จะต้องมีองค์กรควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่เหมาะสมกับบริบทการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย

(3) ความแตกต่างของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หากมีรูปแบบขององค์กรควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่แตกต่างกัน หลักการควบคุมการตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติหรือการควบคุมการใช้อำนาจรัฐให้อยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

(4) ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัด ในการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อหลักการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของประเทศไทย

- รูปแบบขององค์กร
- ขอบเขตแห่งอำนาจ

- กระบวนการใช้อำนาจ

- ผลผูกพันคำวินิจฉัย

(5) รูปแบบองค์กรควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

(6) รูปแบบการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญที่เหมาะสม กับระบอบการปกครองของประเทศไทย

(7) ข้อเสนอแนะหากจะให้องค์กรควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายในประเทศไทยมีความสมบูรณ์ที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เป็นการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก นำไปใช้เพื่อการสังเคราะห์และวิเคราะห์ร่วมกันจนได้คำตอบที่นำไปสู่การจัดทำเป็นร่างกฎหมายต้นแบบสำหรับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

3. การจัดทำร่างกฎหมาย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการหารูปแบบองค์กรควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่มีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยมีกฎหมายรองรับเป็นต้นแบบของกฎหมายที่การวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นต้นแบบการปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญเฉพาะในส่วนของบทบัญญัติด้านนี้ซึ่งการจัดทำกฎหมายต้นแบบดังกล่าวเป็นการนำเอาผลจากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมตามกระบวนการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยมีการนำเอาทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตย หลักกฎหมายมหาชน กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง และรูปแบบองค์กรควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายของสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นแนวทางประกอบ โดยกำหนดโครงสร้างของกฎหมายต้นแบบที่จัดทำขึ้นประกอบด้วย ประเด็น ดังต่อไปนี้

- 1) รูปแบบองค์กรควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย
- 2) ขอบเขตแห่งอำนาจและหน้าที่ขององค์กร
- 3) กระบวนการใช้อำนาจขององค์กร
- 4) ผลผูกพันคำวินิจฉัยขององค์กรควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

กฎหมายต้นแบบที่จัดทำขึ้นมานี้สามารถใช้เป็นต้นแบบสำหรับการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหากจะมีการแก้ไขใหม่

4. การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)

การรับฟังความคิดเห็น (Hearing) เป็นการจัดประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อข้อค้นพบของการวิจัยที่เป็นร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยองค์การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ด้วยการวิพากษ์ผลการวิจัย (Comment) โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนารับฟังความคิดเห็นเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้บังคับรัฐธรรมนูญ และนักวิชาการกฎหมายมหาชน ประกอบไปด้วยตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการ สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักวิชาการ และนักศึกษา ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งคำตอบที่ได้จากข้อคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนารับฟังความคิดเห็นนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยองค์การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย เพื่อให้เป็นกฎหมายต้นแบบที่มีความสมบูรณ์ที่จะนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ได้ต่อไป